

Janusz Malinowski

Powszechne zaopatrzenie emerytalne

Palestra 2/3-4(7), 62-71

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JANUSZ MALINOWSKI

adwokat

Powszechne zaopatrzenie emerytalne*

Adwokaci natrafiają często na trudności przy prowadzeniu spraw emerytalnych. Poważna trudność w tym względzie polega na tym, że przepisy podstawowego aktu prawnego, jakim jest dekret z 25.VI.1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (tekst jednolity: Dz. U. z 1956 r. Nr 43, poz. 200)¹, zawierający w znacznej mierze jedynie przepisy ramowe — nie dadzą się w wielu wypadkach należycie zrozumieć bez właściwego powiązania ich z licznymi przepisami wykonawczymi. Jeśli więc chodzi o potrzeby praktyki, może być rzeczą pożądaną przytoczenie podstawowych zasad dekretu z jednoczesnym wskazaniem odpowiednich przepisów wykonawczych.

1. Dekret ustala zasadę obowiązkowości zabezpieczenia pracowników i ich rodzin. Zaopatrzenie jest realizowane z funduszków państwowych tworzonych ze składek opłacanych przez zakłady pracy (art. 1). Powszechne zaopatrzenie obejmuje rentę starczą, inwalidzką i rodzinną, dodatki do rent i zasiłek pogrzebowy, a ponadto świadczenia w naturze, jak pomoc lecznicza i położnicza, umieszczenie w domu rencistów itp.

2. Dekret nie reguluje sprawy zaopatrzenia wojskowych, funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa, MO i Straży Więziennej oraz ich rodzin, jak również niektórych grup pracowników kolejowych, górników i pracowników zatrudnionych w zespołach formujących szkło (art. 6 dekretu).

Zaopatrzenie wojskowych normuje ustawa z 13.XII.1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich

* Artykuł nie uwzględnia uchwalonej ostatnio przez Sejm noweli z dn. 28.III.1958 r. o zmianie przepisów o rentach i zaopatrzeniach, nie ogłoszonej zresztą do dnia podpisania niniejszego numeru „Palestry“ do druku (12.IV.58 r.) w Dzienniku Ustaw. (Red.).

• ¹ Powoływane w dalszym ciągu artykuły bez bliższego* określenia oznaczają artykuły dekretu z 25.VI.1954 r. w brzmieniu tekstu jednolitego z 1956 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 200) — z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez art. 57 ustawy z 13.XII.1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 2, poz. 6).

rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 2, poz. 6), a zaopatrzenie inwalidów — dekret z 14.VIII.1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (tekst jednolity: Dz. U. z 1956 r. Nr 59, poz. 286), zmieniony — po wydaniu jednolitego tekstu — przez ustawę z 13.XII.1957 r. (Dz. U. z 1958 r. Nr 2, poz. 6).

Na podstawie art. 17 ust. 2 dekretu z 14. VIII.1954 r. zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 7.III.1957 r. w sprawie przyznawania dodatków do rent inwalidów wojennych i wojskowych nie pracujących i nie posiadających innego dochodu poza rentą oraz dla członków ich rodzin (Dz. U. Nr 15, poz. 81).

Na podstawie art. 47 ust. 5 dekretu z 14.VIII.1954 r. zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 7.III.1957 r. w sprawie przekazania prezydiom rad narodowych uprawnień do wydawania zezwoleń na rozpatrywanie na podstawie dekretu z 14.VIII.1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin spóźnionych wniosków o rentę (Dz. U. Nr 15, poz. 80).

Zaopatrzenie emerytalne funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa publicznego i ich rodzin normuje dekret z 27.VII.1955 r. (Dz. U. Nr 31, poz. 184).

Zaopatrzenie emerytalne funkcjonariuszy MO i Służby Więziennej oraz ich rodzin reguluje dekret z 9.XI.1955 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 273).

Zaopatrzenie emerytalne pracowników kolejowych i ich rodzin reguluje dekret z 19. I. 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz. U. Nr 8, poz. 27), zmieniony ustawą z 29.V. 1957 r. o zmianie przepisów dekretu o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz. U. Nr 35, poz. 150).

Świadczenia emerytalne dla pracowników zatrudnionych w zespołach formujących szkło normuje dekret z 19.I.1957 r. o świadczeniach emerytalnych dla robotników zatrudnionych w zespołach formujących szkło (Dz. U. Nr 10, poz. 41), zmieniony ustawą z 29.V.1957 r. o zmianie przepisów dekretu o świadczeniach emerytalnych dla robotników zatrudnionych w zespołach formujących szkło (Dz. U. Nr 35, poz. 149).

Specjalnie korzystne warunki w zakresie świadczeń emerytalnych dla górników wprowadziła ustawa z 28.V.1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 139).

Na podstawie art. 2 ust. 4 tej ustawy zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 12.VII.1957 r. w sprawie określenia pracowników dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń oraz pracowników zatrudnionych na stanowiskach wymagających kwalifikacji inżyniera lub technika w zakresie górnictwa (Dz. U. Nr 41, poz. 188).

Zaopatrzenie dla ofiar wrogów demokratycznego ustroju Polski reguluje dekret z 13.XI.1945 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 1956 r. Nr 59, poz. 287).

Nadmienić należy, że osoby objęte odrębnymi przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym mają prawo do zaopatrzenia z systemu powszechnego (tj. z dekretu z 25.VI.1954 r.), jeżeli nie odpowiadają warunkom określonym w przepisach odrębnych, czynią jednak zadość warunkom przewidzianym w systemie powszechnym.

3. Na podstawie art. 4 ust. 2 pkt 4 dekretu (w pierwotnym brzmieniu) zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społ. z 1.VII.1954 r. w sprawie określenia chałupników (Dz. U. Nr 35, poz. 148).

Przepisy art. 7 i 8 dekretu omawiają sprawę okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania renty. Zasadą jest, żeby za zatrudnienie przysługiwało wynagrodzenie (a więc choćby nawet nie zostało ono wypłacone).

Na podstawie artykułu 7 ust. 4 i art. 15 ust. 3 dekretu zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społ. z 27.XI.1956 r. w sprawie okresów zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego, udzielania świadczeń rentowych z tytułu zatrudnienia za granicą oraz zbiegu świadczeń rentowych z tytułu zatrudnienia w Polsce z prawem do świadczeń z instytucji zagranicznych (Dz. U. Nr 59, poz. 284).

Na podstawie art. 3 ust. 3 i art. 77 dekretu zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społ. z 28.XI.1956 r. w sprawie określenia organów właściwych do ustalania prawa i wypłacania świadczeń w związku z zatrudnieniem za granicą (Dz. U. Nr 59, poz. 285).

Na podstawie art. 8 ust. 4 dekretu ukazały się:

- 1) rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społ. z 16.I.1957 r. w sprawie zasad i trybu zaliczania niektórych okresów do okresów zatrudnienia (Dz. U. Nr 4, poz. 20), zmienione następnie przez rozporządzenie z 12.X.1957 r. (Dz. U. Nr 55, poz. 272), oraz wcześniejsze
- 2) zarządzenie tegoż Ministra z 1.VII.1954 r. w sprawie zaliczenia do okresów zatrudnienia służby w niektórych formacjach wojskowych państw obcych (Monitor Polski Nr A-70, poz. 875).

4. Dekret w art. 9 ustala dwie kategorie zatrudnienia pracowników. Do I kategorii zalicza się pracowników zatrudnionych pod ziemią i pracowników zatrudnionych w warunkach szkodliwych dla zdrowia oraz nauczycieli (ci ostatni na podstawie art. 14 ustawy z 27.IV.1956 r. o prawach i obowiązkach nauczycieli — Dz. U. Nr 12, poz. 63), a do II kategorii wszystkich pozostałych pracowników.

Pierwsza kategoria korzysta przede wszystkim z przywilejów w zakresie wieku uprawniającego do renty starczej (art. 30), a mianowicie: 60 lat dla mężczyzn i 55 lat dla kobiet (II kategoria — odpowiednio 65 i 60 lat) oraz w zakresie wysokości renty starczej i inwalidzkiej (art. 31 i 39 dekretu).

Na podstawie art. 9 ust. 2 dekretu ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów z 10.IX.1956 r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia (Dz. U. Nr 39, poz. 176) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z 10.V.1957 r. w sprawie zaliczania nauczycieli do kategorii zatrudnienia (Dz. U. Nr 27, poz. 119).

5. Podstawę wymiaru renty stanowi przeciętny miesięczny zarobek z ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia albo z kolejnych 2 lat zatrudnienia dowolnie wybranych przez zainteresowanego z okresu ostatnich 10 lat zatrudnienia przed zgłoszeniem wniosku o rentę (art. 10 ust. 1). Za zarobek uważa się całkowity bez potrąceń zarobek w gotówce i w naturze z wszelkimi trwałymi dodatkami (art. 10 ust. 3).

Najniższą podstawą wymiaru renty jest kwota 500 zł. Na zasadzie art. 10 ust. 5 dekretu ukazało się rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społ. z 22.XI.1956 r. w sprawie obliczania podstawy wymiaru renty (Dz. U. Nr 59, poz. 280).

6. Inwalidą w znaczeniu dekretu (art. 12) jest osoba, która z powodu stałej lub długotrwałej, całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy została zaliczona do jednej z następujących grup:

- 1) do I grupy inwalidów — obejmującej osoby, które z powodu znacznego naruszenia sprawności organizmu mają ograniczoną zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy zawodowej i potrzebują stałej opieki innej osoby,
- 2) do II grupy inwalidów — obejmującej osoby, które z powodu znacznego naruszenia sprawności organizmu mają ograniczoną zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy zawodowej, lecz nie potrzebują stałej opieki innej osoby,
- 3) do III grupy inwalidów — obejmującej osoby, które wskutek naruszenia sprawności organizmu stały się niezdolne do systematycznej pracy w swoim zawodzie w zwykłych warunkach istniejących w tym zawodzie, lecz zdolne są do pracy w swoim lub innym zawodzie z obniżeniem kwalifikacji lub wydajności pracy, ze zmniejszeniem zakresu wykonywanych czynności lub z koniecznością stworzenia odpowiednich warunków pracy.

Utratę zdolności do pracy, grupę inwalidów, datę powstania inwalidztwa i inne zagadnienia związane z inwalidztwem ustalają komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia (art. 13). Obwodowe i wojewódzkie komisje lekarskie (tzw. KIZ-y) zostały powołane do życia rozporządzeniem Rady Ministrów z 30.X.1954 r. (Dz. U. Nr 48, poz. 230).

Według zasady prawnej uchwalonej na zgromadzeniu ogólnym Trybunału Ubezpieczeń Społecznych 14.IV.1956 r. sądy ubezpieczeń społecznych są uprawnione do kontroli zasadności orzeczeń komisji do spraw inwalidztwa i zatrudnienia i w związku z tym mogą w razie potrzeby przeprowadzać dowody z opinii biegłych lekarzy i z oględzin, przewidziane w prawie o sądach ubezpieczeń społecznych.

7. Zgodnie z art. 14 ust. 2 dekretu renty wypłaca się od dnia powstania prawa do renty, jednakże za okres nie dłuższy niż 3 miesiące wstecz od dnia zgłoszenia wniosku.

8. Zgodnie z przepisem art. 15 ust. 1 — w razie zbiegu u jednej osoby prawa do dwóch lub więcej rent przewidzianych dekretem przysługuje tylko jedna renta, a mianowicie wyższa lub wybrana przez zainteresowanego.

9. Na podstawie art. 19 ust. 4 i art. 36 ust. 4 dekretu ukazało się rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społ. z 26.XI.1956 r. w sprawie wypłaty rent osobom pozbawionym wolności oraz świadczeń dla tych osób, jeśli uległy wypadkowi przy pracy w czasie pozbawienia wolności (Dz. U. Nr 59, poz. 283).

10. Stosownie do przepisu art. 21 dekretu świadczenia pieniężne przewidziane w dekreście mogą ulec zajęciu tylko na zaspokojenie roszczeń alimentacyjnych w wysokości i na zasadach określonych w Kodeksie postępowania cywilnego.

11. Wypadek przy pracy, jeżeli powoduje śmierć lub niezdolność do pracy, może uzasadnić świadczenie z dekretu. Może uzasadnić jednocześnie odpowiedzialność wynikłą z tytułu czynu niedozwolonego. W stosunku do uspołecznionych zakładów pracy odpowiedzialność ta istnieje tylko wówczas, gdy wypadek przy pracy był spowodowany naruszeniem przepisów o bezpieczeństwie pracy. Zagadnienia te normuje art. 24—27 dekretu.

12. Renta starcza przysługuje pracownikowi II kategorii zatrudnienia (art. 28, 29 i 30 dekretu) po 25-letnim okresie zatrudnienia (dla kobiet 20-letni okres) i po ukończeniu 65 lat (dla kobiet 60 lat).

Jeżeli chodzi o pracowników I kategorii zatrudnienia to — jak już wyżej zaznaczono — wiek starczy wynosi: dla mężczyzn 60 lat, a dla kobiet 55 lat.

Wysokość renty starczej (art. 31) wynosi miesięcznie: dla pracowników I kategorii zatrudnienia do 1 200 zł — 60% podstawy wymiaru renty, a dla pracowników II kategorii zatrudnienia — 40%, od nadwyżki 1 200 zł do 2 000 zł — 20% podstawy wym. renty, od nadwyżki ponad 2 000 zł — 15% podst. wym. renty. Renta starcza wraz ze wszystkimi dodatkami — z wyjątkiem dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa — nie może wynosić miesięcznie więcej niż 1200 zł, a wraz z dodatkiem za odznaczenie orderem — więcej niż 1 500 zł.

Jeżeli rencista nie pracuje i poza rentą nie ma dochodu z innych źródeł, dolna granica renty nie może być niższa od minimalnej wysokości ustalonej dla rent dawnych w trybie rozporządzenia Rady Ministrów (art. 31 ust. 2 w związku z art. 81 ust. 2).

13. Inwalidztwo uzasadnia prawo do renty, jeżeli powstało w czasie zatrudnienia lub w ciągu 2 lat od ustania zatrudnienia (art. 34). Zgodnie z art. 38 do uzyskania renty inwalidzkiej wymagany jest przebieg okresu zatrudnienia, który dla pracowników w wieku powyżej 18 lat do 20 lat wynosi 1 rok, dla pracowników powyżej 20 lat do 22 lat — wynosi 2 lata, dla pracowników powyżej 22 lat do 25 lat — 3 lata, dla pracowników powyżej 25 lat do 30 lat — 4 lata, a dla pracowników powyżej 30 lat — 5 lat, które powinny przypadać na okres ostatnich 10 lat przed ustaniem zatrudnienia. Wyżej ustalony okres zatrudnienia nie jest wymagany, jeżeli inwalidztwo powstało: a) wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, b) w wieku poniżej 18 lat, c) w wieku poniżej 20 lat, jeżeli pracownik rozpoczął zatrudnienie przed ukończeniem 18 lat i pracował bez przerwy do daty powstania inwalidztwa (art. 38 ust. 4).

Za wypadek w zatrudnieniu uważa się nagle zdarzenie spowodowane przyczyną zewnętrzną, które zaszło w związku z zatrudnieniem (art. 36 ust. 1)².

Na podstawie art. 36 ust. 3 i 4 dekretu zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społ. z 1.VII.1954 r. w sprawie wypadków w za-

² Zob.: 1) artykuł S. Garlickiego: Wypadki w zatrudnieniu, „Palestra“ z 1957 r. nr 4 i z 1958 r. nr 1 i głosę tegoż autora do orzeczenia Głównej Komisji Arbitrażowej z 25.IV.1956 r., zamieszczonej w Orzecznictwie Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowej, zes. I z 1957 r., str. 47—50 oraz 2) artykuł R. Garlickiego: O roli składki ubezpieczeniowej w zakresie pretensji wypadkowej, „Przegląd Ubezpieczeń Społecznych“ z 1957 r., nr 8/9.

trudnieniu (Dz. U. Nr 35, poz. 149), a na podstawie art. 37 ust. 2 — rozporządzenie Rady Ministrów z 14.V.1956 r. w sprawie wykazu chorób zawodowych (Dz. U. Nr 27, poz. 122).

Wysokość renty inwalidzkiej uzależniona jest od stopnia inwalidztwa (I, II czy III grupa), przyczyn inwalidztwa i kategorii zatrudnienia. Podstawa wymiaru renty i zasady jej obliczania są sprecyzowane w art. 39 podobnie jak przy rencie starczej. Renta inwalidzka ulega na wniosek rencisty zamianie na rentę starczą, jeżeli spełniły się warunki do przyznania tej renty (art. 42).

14. Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny po pracowniku, który zmarł: 1) wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej lub 2) wskutek innych przyczyn i w chwili śmierci posiadał warunki wymagane do uzyskania renty inwalidzkiej lub starczej albo pobierał jedną z tych rent (art. 44).

Członkami rodziny pracownika (rencisty) uprawnionymi do renty rodzinnej są:

- 1) dzieci, wnuki i rodzeństwo stanu wolnego w wieku do lat 16, a w razie uczęszczania do szkoły w wieku do lat 24 lub bez względu na wiek, jeżeli stali się inwalidami I lub II grupy w wieku do lat 16 lub w czasie uczęszczania do szkół w wieku do lat 24,
- 2) małżonek i rodzice, którzy pozostawali na utrzymaniu pracownika (rencisty) i nie mają poza pracą dostatecznego dochodu z innych źródeł, jeżeli:
 - a) osiągnęli wiek: mężczyźni 65 lat, kobiety 55 lat lub są inwalidami albo wychowują przynajmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa zmarłego pracownika (rencisty), uprawnionych do renty rodzinnej w wieku do lat 8,
 - b) stali się inwalidami lub osiągnęli określony wiek przed śmiercią pracownika (rencisty) lub najpóźniej w ciągu 5 lat po jego śmierci albo przed ustaniem uprawnień do renty z tytułu wychowywania dziecka, wnuka lub rodzeństwa zmarłego pracownika (rencisty) z powodu ukończenia przez nie 8 roku (art. 44 i 45).

Na podstawie art. 45 ust. 4 dekretu ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów z 5.I.1957 r. w sprawie warunków, w jakich uważa się członków rodziny za pozostających na utrzymaniu pracownika (rencisty), oraz dochodu powodującego zawieszenie prawa do renty rodzinnej (Dz. U. Nr 11, poz. 47).

Zgodnie z art. 47 dekretu małżonek zmarłego pracownika lub rencisty traci prawo do renty rodzinnej w razie wstąpienia w ponowny związek małżeński.

Zgodnie z art. 49 dekretu za dzieci w rozumieniu dekretu uważa się dzieci własne, przysposobione, dzieci z drugiego małżonka oraz dzieci obce wzięte na utrzymanie i wychowanie.

Wszystkim członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna (art. 51 ust. 1).

Na podstawie art. 51 ust. 2 i art. 77 dekretu ukazało się rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społ. z 24.XI.1956 r. w sprawie podziału renty rodzinnej między uprawnionych członków rodziny (Dz. U. Nr 59, poz. 282), a na podstawie art. 53 ust. 2 — rozporządzenie tegoż Ministra z 12.XII.1956 r. w sprawie uprawnień do świadczeń rentowych dla dzieci, wnuków i rodzeństwa, korzystających z innych świadczeń z funduszy publicznych (Dz. U. Nr 61, poz. 297).

Wysokość renty rodzinnej wynosi miesięcznie: przy podstawie wymiaru renty (podstawa wymiaru renty — art. 10) do 1200 zł — 30%, od nadwyżki do 2000 zł — 20%, a od nadwyżki powyżej tej sumy — 15%.

Jeżeli pracownik zmarł wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, wysokość renty rodzinnej podwyższa się o 10% podstawy wymiaru renty. Rentę podwyższa się o 65 zł, jeżeli jest do niej upoważnionych 2 członków rodziny, a o 145 zł, jeżeli jest uprawnionych 3 lub więcej członków rodziny. Łączna wysokość renty rodzinnej zamyka się w granicach takich jak dla renty starczej i inwalidzkiej (art. 52).

15. Rozdział V dekretu (art. 56 do 60) poświęcony jest warunkom uzyskania dodatków do rent. Dekret zna m.i. dodatki:

- 1) dla rencisty i jego małżonka — na dzieci, wnuki i rodzeństwo (art. 55),
- 2) dla pracowników nauki w wysokości 50% renty,
- 3) dla osób odznaczonych,
- 4) dla rencistów nie pracujących i nie posiadających poza rentą dochodu z innych źródeł (dodatek wynosi do 20% podstawy wymiaru renty).

Na podstawie art. 60 ust. 3 dekretu zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społ. z 23.XI.1956 r. w sprawie przyznawania dodatków do rent dla rencistów nie pracujących i nie posiadających poza rentą dochodu z innych źródeł (Dz. U. Nr 59, poz. 281).

16. Postępowanie w sprawach świadczeń normuje rozdział VIII w art. 67 — 77. Patrz również w tej materii zarządzenie Min. Pracy i Op.

Społ. z 1.VII.1954 r. (Monitor Polski Nr A-70, poz. 874), z tym zastrzeżeniem, że § 15 — 21 tego zarządzenia uchyliło rozporządzenie Min. Pracy i Op. Społ. z 22.XI.1956 r. (Dz. U. Nr 59, poz. 280), tak że w miejsce tych paragrafów wchodzi przepisy powyższego rozporządzenia. Organem decydującym o przyznaniu świadczeń jest prezydium właściwej rady narodowej (Wydział Rent i Pomocy Społecznej). Renty w związku z zatrudnieniem za granicą ustala Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej — Biuro Rent Zagranicznych (art. 3 ust. 3 dekretu i rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 28.XI.1956 r. w sprawie określenia organów właściwych do ustalania prawa i wypłacania świadczeń w związku z zatrudnieniem za granicą — Dz. U. Nr 59, poz. 285). Od decyzji prezydium (Biura Rent) przysługuje zainteresowanemu prawo wniesienia skargi do sądów ubezpieczeń społecznych (w ciągu 2 miesięcy od otrzymania decyzji — § 1 art. 208 prawa o sądach ubez. społecznych).

17. Zgodnie z art. 80 dekretu przepisy jego stosuje się do wniosków o świadczenia zgłoszonych po wejściu w życie dekretu. Dekret wszedł w życie z dniem 1.VII.1954 r.

Do spraw, w których wniosek został zgłoszony przed tą datą, stosuje się w zasadzie dawne przepisy. Stosownie do art. 82 decyzje wydane na podstawie dawnych przepisów nie podlegają w zasadzie rewizji. Wnioski o rentę starczą lub inwalidzką złożone po wejściu w życie dekretu przez pracownika, któremu na podstawie dawnych przepisów odmówiono renty (pensji, zaopatrzenia), podlegają rewizji, jeśli pracownik był zatrudniony po złożeniu wniosku załatwionego odmownie lub po ustaniu prawa do renty z powodu braku inwalidztwa, albo też jeżeli stał się inwalidą w ciągu 2 lat lub osiągnął wiek starczy w ciągu 5 lat od ustania zatrudnienia. Należy dodać, że jest to tylko jeden z wypadków, gdy decyzja wydana na podstawie dawnych przepisów podlega rewizji.

Osobom, które w dniu wejścia w życie dekretu pobierały rentę emerytalną lub zaopatrzenie emerytalne z tytułu własnej pracy na podstawie dawnych przepisów, przyznaje się na ich wniosek — zamiast tych świadczeń — świadczenie z dekretu pod warunkiem zatrudnienia ich po wejściu w życie dekretu co najmniej przez 3 lata i po spełnieniu warunków przewidzianych w dekrecie (art. 85). W pewnych jednak wypadkach (ociemniałi, wypadki w zatrudnieniu, 10-letnia praca po wyzwoleniu) nie jest wymagane 3-letnie zatrudnienie po 1.VII.1954 r.

18. Art. 97 upoważnia Ministra Pracy i Op. Społ. do przyznania wyjątkowo renty, nie wyższej jednak od przewidzianej w dekrecie, tym osobom, które wskutek szczególnych okoliczności nie odpowiadają wa-

runkom wymaganym do uzyskania prawa do renty i nie mają niezbędnych środków utrzymania.

W tym miejscu należy wspomnieć o rozporządzeniu Rady Ministrów z 1.XII.1956 r. w sprawie zasad i trybu przywracania praw emerytalnych utraconych na podstawie przepisów o weryfikacji lub rehabilitacji (Dz. U. Nr 59, poz. 278).

Na podstawie art. 100 dekretu ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów z 1.XII.1956 r. w sprawie świadczeń rentowych dla osób niesłusznie pozbawionych wolności (Dz. U. Nr 59, poz. 279) i rozporządzenie Rady Ministrów z 10.V.1957 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania świadczeń rentowych przez repatriantów (Dz. U. Nr 26, poz. 117).

19. Dekret uchylił dotychczasowe przepisy w zakresie przezeń uregulowanym, w szczególności ustawę z 11.XII.1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, rozporządzenie z 24.XI.1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych i większość przepisów ustawy z 28.III.1933 r. o ubezpieczeniu społecznym.

20. Na zakończenie wymienić jeszcze należy dwa akty ustawodawcze mające na celu poprawę bytu rencistów: rozporządzenie Rady Ministrów z 16.VI.1956 r. w sprawie polepszenia sytuacji materialnej rencistów (Dz. U. Nr 27, poz. 123) i rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społ. z 8.VIII.1956 r. w sprawie zmian w wysokości zaopatrzenia emerytalnego nauczycieli i ich rodzin (Dz. U. Nr 37, poz. 170).

Wspomnieć też należy: 1) o wydanym na podstawie art. 3 ustawy z 11.IX.1956 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 199) rozporządzeniu Rady Ministrów z 5.I.1957 r. w sprawie przywrócenia niektórym osobom uprawnień emerytalnych z państwowego systemu emerytalnego (Dz. U. Nr 3, poz. 11) oraz 2) o wydanym na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy z 15.XI.1956 r. (o podwyższeniu i przywróceniu niektórych zaopatrzeń dla osób pozostałych po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego — Dz. U. Nr 56, poz. 255) rozporządzeniu Ministra Pracy i Op. Społ. z 7.III.1957 r. w sprawie przekazania prezydiom wojewódzkich rad narodowych uprawnień do przyznawania rent rodzinnych osobom pozostałym po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski spod najazdu hitlerowskiego (Dz. U. Nr 15, poz. 79).